

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Β΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

«Αχ, αυτή η τηλεόραση!...Μελετώντας τις αναπαραστάσεις της τηλεόρασης στα κείμενα»

Συγγραφή: ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΒΕΚΡΗΣ

Εφαρμογή: ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΤΖΑΦΛΕΡΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Αχ, αυτή η τηλεόραση!... Μελετώντας τις αναπαραστάσεις της τηλεόρασης στα κείμενα

Εφαρμογή σεναρίου

Χρυσούλα Τζαφλήρη

Δημιουργία σεναρίου

Λευτέρης Βεκρής

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Β΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

1^ο Γυμνάσιο Αλμυρού

Χρονολογία

Από 23-04-2015 έως 08-05-2015

Διδακτική/θεματική ενότητα

6η ενότητα: «Παρακολουθώ, ενημερώνομαι και ψυχαγωγούμαι από διάφορες πηγές».

1η ενότητα, Β΄ μέρος: «Το υποκείμενο».

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Το σενάριο προϋποθέτει:

- Τη χρήση ψηφιακού πίνακα για την καλύτερη απεικόνιση της δομής των κειμένων.
- Εξοικείωση εκπαιδευτικού και μαθητών με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο.
- Να είναι διαθέσιμο το εργαστήριο πληροφορικής.
- Εξοικείωση με προγράμματα διαγραμματικής απεικόνισης ή νοητικών χαρτών.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Λευτέρης Βεκρής, *Αχ, αυτή η τηλεόραση!...* Μελετώντας τις αναπαραστάσεις της τηλεόρασης στα κείμενα, Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου, 2009.

Το σενάριο αντλεί

--

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με τη συγκεκριμένη εφαρμογή οι μαθητές ήρθαν σε επαφή με κείμενα επιστημονικά, δημοσιογραφικά, γελοιογραφίες με τα οποία μελέτησαν τις κοινωνικές αναπαραστάσεις της τηλεόρασης ως μέσου μαζικής επικοινωνίας.

Δόθηκαν από τη διδάσκουσα ως έναυσμα κείμενα με τα οποία «κατασκευάζονται» σημειωτικά και αναπαρίστανται οι εμπειρίες των συγγραφέων σχετικά με την τηλεόραση. Στο πλαίσιο της ίδιας διερεύνησης μελετήθηκαν και οι

γλωσσικές, λεξικογραμματικές επιλογές των συντακτών των κειμένων, ώστε οι μαθητές να αποκτήσουν επίγνωση των διαδικασιών με τις οποίες «κατασκευάζονται» τα κείμενα ως σημειωτικά συστήματα.

Ως μέσο για την παραπάνω προσέγγιση αξιοποιήθηκαν οι βασικές δομές της πρότασης: Υποκείμενο-Ρήμα-Αντικείμενο, Υποκείμενο-Ρήμα-Κατηγορούμενο και Υποκείμενο-Ρήμα (αμετάβατο), ώστε να αντιληφθούν τους μετέχοντες (ουσιαστικά) και τις διαδικασίες (ρηματικές φράσεις). Έγινε προσπάθεια να απλοποιηθεί το νόημα των κειμένων και να μπορέσουν οι μαθητές να αποδώσουν με απλές προτάσεις το νόημα που μεταβιβάζεται μέσω των συγκεκριμένων κειμένων. Στη συνέχεια, εκτίμησαν και ερμήνευσαν τις συγκεκριμένες αναπαραστάσεις με βάση και τις δικές τους εμπειρίες και τις προσέγγισαν κριτικά: οι περισσότεροι συμφώνησαν και ταυτίστηκαν με τους συντάκτες των κειμένων. Τέλος, κλήθηκαν να παραγάγουν τα δικά τους κείμενα για την τηλεόραση, με τα οποία αποτύπωσαν τις δικές τους απόψεις και θέσεις.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

1. Γλωσσοεκπαιδευτική προσέγγιση

Το συγκεκριμένο σενάριο, όπως υποστηρίζει και ο συντάκτης του, βασίζεται στη Συστημική Λειτουργική Γραμματική (Σ.Λ.Γ.) του Μ.Α.Κ. Halliday, σύμφωνα με την οποία η γραμματική προσέγγιση της γλώσσας στηρίζεται στην κοινωνική θεώρηση της γλώσσας (Halliday 1999·Λύκου 2000).. Με τη γλώσσα «κατασκευάζουμε» νοήματα και ανταλλάσσουμε νοήματα μεταξύ μας για να γνωρίσουμε και να κατανοήσουμε τον κόσμο, τον εαυτό μας, τους άλλους και τις σχέσεις μας με τους άλλους. Η χρήση της γλώσσας είναι επικοινωνιακή και η διδασκαλία της, σύμφωνα με την Σ.Λ.Γ., πρέπει να στηρίζεται σε πραγματικές επικοινωνιακές περιστάσεις

μέσω των οποίων γεννώνται οι σημασίες της γλώσσας.

Στη Σ.Λ.Γ. οι σημασίες, το σημασιολογικό επίπεδο, είναι στο κέντρο του ενδιαφέροντος και στη συνέχεια, ο τρόπος με τον οποίο πραγματώνονται στο λεξικογραμματικό επίπεδο. Το κείμενο αποτελεί τη βασική σημασιολογική μονάδα, στην οποία οργανώνονται τα επιμέρους νοήματα, και αντιμετωπίζεται εντός των κοινωνικών του συμφραζομένων. Το κείμενο αποτελεί ένα δυναμικό σύνολο νοημάτων που προσδιορίζεται από το κοινωνικοπολιτιστικό συγκείμενο, αλλά και αυτό, με τη σειρά του, προσδιορίζει την κοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα, αναπαράγοντας ή μετασχηματίζοντας νοήματα. Τα νοήματα, οι σημασίες του κειμένου πραγματώνονται μέσω συγκεκριμένων γλωσσικών επιλογών που κάνουν οι χρήστες της γλώσσας, συνειδητά ή όχι. Οι σημασίες είναι άρρηκτα δεμένες με λέξεις και δομές, με γραμματικά συστήματα της γλώσσας (π.χ. ενεργητική – παθητική σύνταξη, χρήση πληθυντικού ή ενικού αριθμού, απρόσωπη – προσωπική σύνταξη κ.λπ.) με τα οποία οι σημασίες γίνονται λέξεις και δομές (wording). Τέλος, στο φωνολογικό επίπεδο, οι λέξεις γίνονται ηχητικά ή γραφηματικά σύμβολα.

Σύμφωνα με τη Σ.Λ.Γ. διακρίνονται σε κάθε πρόταση τρεις λειτουργίες: α) η (ανα)παραστατική λειτουργία (ideational function), με την οποία κάθε χρήστης της γλώσσας αναπαριστά τις εμπειρίες του σύμφωνα με τη δική του οπτική, β) η διαπροσωπική (interpersonal function), με την οποία ο χρήστης της γλώσσας διαμορφώνει τις σχέσεις του με τους άλλους που μετέχουν στην επικοινωνιακή περίσταση και γ) η κειμενική (textual function), με την οποία ο χρήστης της γλώσσας οργανώνει τις πληροφορίες σε κείμενα του γραπτού ή προφορικού λόγου. Οι παραπάνω λειτουργίες συνυπάρχουν και συλλειτουργούν στο κείμενο αλλά για λόγους παιδαγωγικής οικονομίας στη διδακτική πράξη αξιοποιείται η μία από αυτές κάθε φορά.

Στο συγκεκριμένο σενάριο δόθηκε έμφαση στην αναπαραστατική λειτουργία της πρότασης και στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας (transitivity), στους

δράστες/μετέχοντες (ουσιαστικά), στις διαδικασίες (ρήματα) και στα καταστασιακά στοιχεία (προθετικές φράσεις δηλωτικές επιρρηματικών σημασιών).

Με την εν λόγω προσέγγιση οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί είχαν περισσότερες δυνατότητες προσέγγισης του νοήματος του κειμένου και αξιοποίησής του· περισσότερες από όσες θα είχαν με την παραδοσιακή προσέγγιση του υποκειμένου στο πλαίσιο της σχολικής γραμματικής, με την οποία επιτυγχάνεται η απεικόνιση της δομής της πρότασης, χωρίς όμως αυτό να βοηθάει στη συνεκτική πολυεπίπεδη επικοινωνιακή προσέγγιση του κειμένου.

Με την αξιοποίηση της Σ.Λ.Γ. οι μαθητές μπόρεσαν να γίνουν σχεδιαστές των κειμένων τους και να αντιμετωπίζουν κάθε φορά το συνταγμένο ή το προς σύνταξη κείμενο ως ένα προς επίλυση πρόβλημα, στο οποίο κύριο ζητούμενο είναι ο ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο πραγματώνονται, ή θα πραγματωθούν, οι λειτουργίες που παραπάνω αναφέρθηκαν. Επιπλέον, οι μαθητές μπόρεσαν να επιτύχουν τον στόχο της κριτικής συνειδητοποίησης μέσω της γλωσσικής επίγνωσης την οποία αναμφίβολα η Σ.Λ.Γ. καλλιεργεί.

2. Παιδαγωγική προσέγγιση

Η παιδαγωγική προσέγγιση εντάσσεται στο πλαίσιο αρχών της Κριτικής Παιδαγωγικής και ως εκ τούτου δίνει σημασία στις προηγούμενες εμπειρίες του μαθητή – στον προφορικό λόγο. Η ενδυνάμωση των εκπαιδευομένων δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς οι τελευταίοι να έχουν φωνή και να αξιώνουν να ακούγεται η φωνή τους. Οι προηγούμενες αντιλήψεις τους για την πραγματικότητα είναι η βάση για την εκπαιδευτική διαδικασία. Η συζήτηση, ο διάλογος, που στόχο έχει τη διερεύνηση των θέσεων που ήδη έχουν οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευόμενοι, και ο προσδιορισμός του στόχου, είναι διαδικασίες οργανικά δεμένες με την εκπαιδευτική πρακτική, ώστε ο προφορικός λόγος των μαθητών να μη μένει «αγεφύρωτος» με τον λόγο του αναλυτικού προγράμματος και του διδάσκοντος (Giroux 1987: 23). Η

άποψη αυτή είναι θεμελιακή σε κάθε εποικοδομιστική-κονστрукτιβιστική θεώρηση (Au 2006: 392-395).

Η παιδαγωγική προσέγγιση του New London Group, των *Πολυγραμματισμών*, αποτελεί μια καλή πρακτική που περιλαμβάνει έναν σαφή βηματισμό, ώστε να υπηρετηθούν οι στόχοι του Κριτικού Γραμματισμού. Η διδακτική πορεία ξεκινά από τα βιώματα και από τους διαθέσιμους οικείους πόρους γραμματισμού (κείμενα) των μαθητών (Situating practice) και συνεχίζει στην ανοικτή διδασκαλία (Overt Instruction), μέσω της οποίας οι μαθητές κατανοούν τα κειμενικά είδη αναλύοντας τα συστατικά τους και τη σχέση τους με τα κοινωνικά συμφραζόμενα (Critical framing), ώστε στη συνέχεια να επιχειρήσουν να αρθρώσουν τον δικό τους λόγο δημιουργώντας τα δικά τους κείμενα μετασχηματίζοντας κείμενα που ανέγνωσαν και πρότερες γλωσσικές εμπειρίες (Transformed Practice) (Cope & Kalantzis 2000- Kalantzis & Cope 2001).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

- Συνειδητοποίηση ατομικών και συλλογικών στάσεων απέναντι στην Τηλεόραση.
- Ενημέρωση σχετικά με τους κινδύνους που υπάρχουν στην άκριτη στάση απέναντι στην Τηλεόραση.
- Επίγνωση προκαταλήψεων και στερεοτυπικών αντιλήψεων σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα.
- Διαμόρφωση υπεύθυνης κριτικής στάσης.

Γνώσεις για τη γλώσσα

- Συνειδητοποίηση της στενής σχέσης γλώσσας και κοινωνίας. Οι μαθητές κλήθηκαν να συνειδητοποιήσουν ότι το κείμενο αποτελεί ένα δυναμικό σύνολο νοημάτων που προσδιορίζεται από το κοινωνικοπολιτιστικό συγκείμενο, αλλά και

αυτό, με τη σειρά του, προσδιορίζει την κοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα.

- Εξοικείωση με την αναπαραστατική λειτουργία των κειμένων.
- Ικανότητα μετασχηματισμού και παραγωγή κειμένων. Οι μαθητές κλήθηκαν να παραγάγουν κείμενα με τα οποία θα αποτυπώνουν τις δικές τους εμπειρίες σχετικά με την Τηλεόραση.

Γραμματισμοί

Κλασικός γραμματισμός

- Εξοικείωση των μαθητών με τις βασικές δομές της πρότασης (Υποκείμενο – Κατηγορημα).
- Εξάσκηση στην ανάγνωση για κατανόηση κειμένων επιστημονικού λόγου.
- Εξάσκηση στην παραγωγή γραπτών κειμένων που θα ανήκουν σε γνωστά κειμενικά είδη.

Νέοι γραμματισμοί

- Αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών στην αναζήτηση υλικού.
- Εξοικείωση με πολυτροπικά κείμενα της ηλεκτρονικής δημοσιογραφίας.
- Αξιοποίηση ψηφιακών προγραμμάτων για την απεικόνιση της δομής των κειμένων και την καλύτερη κατανόησή τους.

Κριτικός γραμματισμός

- Εξάσκηση μαθητών/μαθητριών στην κοινωνική και επικοινωνιακή κατανόηση των κειμένων.
- Διαμόρφωση κριτικής στάσης απέναντι στην Τηλεόραση.
- Μετασχηματισμός του λόγου των κειμένων από τους μαθητές και παραγωγή κειμένων με τα οποία αποτύπωσαν τη δική τους φωνή.

Διδακτικές πρακτικές

Η όλη πορεία της διδασκαλίας ακολούθησε το σχήμα: Κάνω και παρακολουθείς –

Κάνω και συμμετέχεις – Κάνεις και συμμετέχω – Κάνεις και παρακολουθώ. Μια μεταβιβαστική αλλά συμμετοχική πρακτική στο πλαίσιο μια επικοινωνιακής διδασκαλίας. Με το σενάριο δόθηκε η δυνατότητα στους μαθητές/τριες:

- Να αναπτύξουν δεξιότητες κριτικού γραμματισμού τόσο σε επίπεδο κατανόησης όσο και σε επίπεδο γραφής.
- Να αξιοποιήσουν την ψηφιακή τεχνολογία.
- Να ανακαλύψουν προσωπικούς τρόπους γραφής.
- Να αλλάξουν στάση (επί το θετικότερο) απέναντι στα δικά τους γραπτά.
- Να συνεργασθούν με τους συμμαθητές τους εντός και εκτός τάξης.
- Να αναπτύξουν ομαδοσυνεργατικές δεξιότητες.
- Να αναστοχασθούν σχετικά με τα τελικά προϊόντα τους.
- Να κρίνουν βάσει κριτηρίων τις δημιουργίες των άλλων ομάδων (ετεροαξιολόγηση).

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφορμή για την εφαρμογή του σεναρίου ήταν αφενός η ενημέρωση της ύλης διδασκαλίας της 6^{ης} ενότητας που σχετίζεται με τα Μ.Μ.Ε. και αφετέρου η μεγάλη επίδραση που αυτά ασκούν ιδιαίτερα στους νέους και τα παιδιά-μαθητές.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο συμφωνεί με τις βασικές αρχές και κατευθύνσεις, όπως αυτές διατυπώνονται στο βιβλίο του εκπαιδευτικού της Νεοελληνικής Γλώσσας της Β' Γυμνασίου (ΟΕΔΒ: 7).

Στο βιβλίο του εκπαιδευτικού (ΟΕΔΒ, 2006, *Βιβλ. Εκπ/κου, Β' Γυμ., 7*) αναφέρονται ρητά τα εξής:

«Το βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας για την Α΄ Γυμνασίου ακολουθεί βασικές αρχές της επικοινωνιακής προσέγγισης στη γλωσσική διδασκαλία, οι οποίες εμπλουτίζονται με τις σύγχρονες προτάσεις της Κειμενογλωσσολογίας. Πιο συγκεκριμένα:

1. Κέντρο της γλωσσικής διδασκαλίας είναι το κείμενο με τις πολλές και ποικίλες μορφές του (κειμενικά είδη), τις οποίες συναντά ή θα συναντήσει ο μαθητής στο άμεσο ή ευρύτερο περιβάλλον του. Άρα αναφερόμαστε σε φυσικά αυθεντικά «κείμενα», χωρίς «κακόβουλες» διακρίσεις σε ανώτερα και κατώτερα κείμενα, σε «κείμενα» τα οποία υπερβαίνουν τα όρια του «παραδοσιακού» γραπτού κειμένου και συναντούν ποικίλες κειμενικές μορφές λόγου και εικόνας.
2. Πεδίο μελέτης και εργασίας είναι η γλώσσα του κειμένου. Κάθε γραμματικό, συντακτικό ή άλλο γλωσσικό φαινόμενο διδάσκεται μέσα από το κείμενο και τις επικοινωνιακές συνισταμένες του (πομπός, δέκτης, επικοινωνιακή περίσταση, διάυλος-μέσο επικοινωνίας κτλ.). Είναι φανερό, λοιπόν, ότι οδηγούμαστε επαγωγικά στη θεωρία μέσα από τη μελέτη των αντίστοιχων φαινομένων στα κείμενα.
3. Στόχος της μελέτης των γλωσσικών στοιχείων δεν είναι η τυποποιημένη-μηχανιστική εκμάθηση γλωσσικών κανόνων, αλλά η κατανόηση των τρόπων με τους οποίους κάθε γλωσσικό φαινόμενο συμβάλλει στην οργάνωση-συγκρότηση του κειμένου.
4. Τελικό ζητούμενο και επιδίωξη η ενεργός συμμετοχή των μαθητών στην προσπάθεια «ανακάλυψης» των δομικών χαρακτηριστικών του κειμένου, ώστε οι ίδιοι να «συνθέσουν» το δικό τους, προφορικό ή γραπτό, λόγο σε συγκεκριμένα πλαίσια (διαπροσωπικά, πολιτισμικά κτλ.) επικοινωνίας.

Η κειμενοκεντρική και επικοινωνιακή προσέγγιση στη διδακτική της Γλώσσας καθίσταται βασικός προσανατολισμός στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

Επιπλέον, πολλά από τα κείμενα είναι ανθολογημένα σε σχολικά βιβλία.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Ειδικότερα όσον αφορά στην αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στο συγκεκριμένο σενάριο:

1. Οι ΤΠΕ χρησιμοποιήθηκαν ως παιδαγωγικό μέσο και αξιοποιήθηκαν για αναζήτηση και ανεύρεση ποικίλου περιεχομένου αυθεντικού γλωσσικού υλικού (Κουτσογιάννης κ.ά. 2011: 18, 43).
2. Οι ΤΠΕ χρησιμοποιήθηκαν ως μέσα πρακτικής γραμματισμού. Οι μαθητές άρθρωσαν λόγο και εξοικειώθηκαν με διαφορετικά ηλεκτρονικά περιβάλλοντα παραγωγής λόγου (επεξεργαστής κειμένου) για τη συγγραφή και συμπαραγωγή γραπτού λόγου, καθώς και για την οπτική αποτύπωση της δομής των κειμένων (πίνακες–νοητικοί χάρτες).

Κείμενα

1. «Ανταγωνισμός δίχως όρια». 2000. *Νεοελληνική Γλώσσα για το Γυμνάσιο*. Τχ. Β' αναθεωρημένη έκδοση. Αθήνα: ΟΕΔΒ. σελ. 46.
2. Κώστας Βούλγαρης. 1999. [Ρινοκερίτις!...](#) Ένας αιώνας χρονογράφημα 1899-επιμ. Βασιλική Αλμπάνη. Αθήνα: εκδ. Καστανιώτη. σελ. 313. Και στο σχολικό βιβλίο *Νεοελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου*. Σελ.100.
3. Karl Popper – John Condry. 1995. *Τηλεόραση, κίνδυνος για τη δημοκρατία*. Αθήνα: εκδ. Νέα Σύνορα – Α.Α. Λιβάνη. σελ. 81-82.
4. [Οι κατευθυνόμενες προτιμήσεις](#) Θαν. Γιαλκέτση (εφημ. *Καθημερινή*, 08-09-2002) [08-05-2015]
5. [Τηλεόραση και εγκληματικότητα](#) Μείβης Μότσκα (Ιανουάριος 2006) [08-05-2015]
6. [Γελοιογραφία](#) <http://goldmum.gr> [08-05-2015]
7. [Γελοιογραφία](#) <http://mpsaraki.blogspot.gr/2011/11/blog-post.html>[08-05-2015]

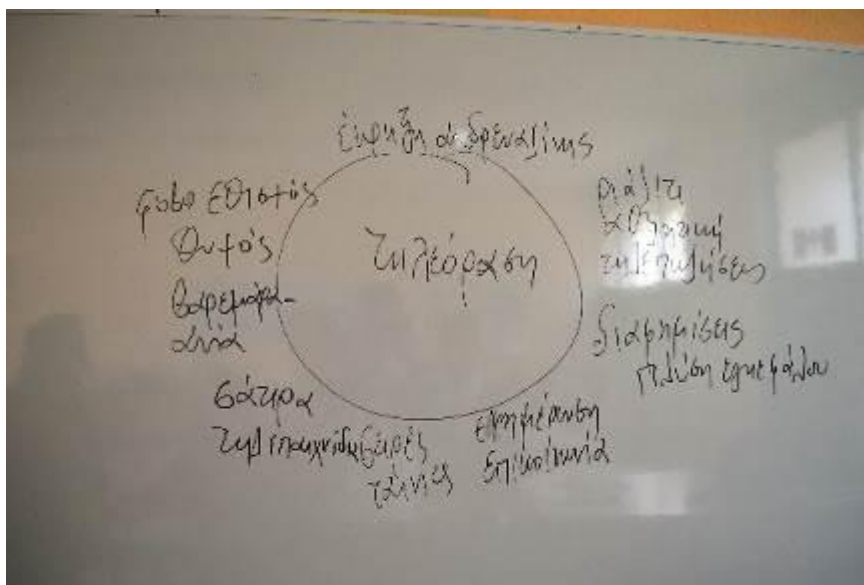

8. Γελοιογραφία http://flippap.blogspot.gr/2012/12/blog-post_14.html [08-05-2015]

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α΄ Φάση (1^ο δίωρο)

Οι μαθητές χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες ανάλογα με τις προτιμήσεις τους. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, σημαντική διάσταση στην προσέγγιση της Κριτικής Παιδαγωγικής είναι η ενεργοποίηση και αξιοποίηση του προφορικού λόγου των μαθητών. Ο λόγος των κειμένων έπρεπε να συναντήσει τον προφορικό λόγο των μαθητών. Γι' αυτό και στην πρώτη ώρα οι μαθητές με τη μέθοδο της ιδεοθύελλας κλήθηκαν στις ομάδες τους αρχικά και στη συνέχεια στην ολομέλεια να διατυπώσουν στάσεις και συναισθήματα που τους γεννά το άκουσμα της λέξης «τηλεόραση». Με το υλικό των λέξεων-φράσεων, που οι ίδιοι οι μαθητές έχουν καταγράψει, διαμορφώθηκαν ολοκληρωμένα κείμενα μικρής έκτασης (1-2 παράγραφοι) (βλ. Τεκμήρια). Η παραγωγή των κειμένων ολοκληρώθηκε μέχρι το τέλος του πρώτου δίωρου, όπως προβλέπεται και από το συντάκτη του σεναρίου.

Εικόνα 1.Ιδεοθύελλα

Β' Φάση (1^ο και 2^ο δίωρο)

Στη δεύτερη φάση της εφαρμογής του σεναρίου οι μαθητές στο Εργαστήριο Πληροφορικής ασχολήθηκαν κατά ομάδες με τα [φύλλα εργασίας](#) που βρίσκονταν αναρτημένα στις οθόνες των υπολογιστών τους.

Προτιμήθηκαν από τη διδάσκουσα τα κείμενα που προτείνει ο συντάκτης του σεναρίου και επιπλέον και κάποια άλλα που επέλεξε η ίδια από το διαδίκτυο.

Η προσέγγιση ήταν απλή και σύντομη:

- α) Οι μαθητές διάβασαν τα κείμενα σιωπηλά.
- β) Διευκρινίστηκαν κάποια δυσνόητα σημεία στο πλαίσιο των ομάδων.
- γ) Στη συνέχεια οι μαθητές κλήθηκαν μέσα στις ομάδες τους να καταγράψουν τις κύριες έννοιες για τις οποίες γίνεται λόγος στο κείμενο. Τα βήματα της ανάλυσης συνοψίζονται στα παρακάτω τέσσερα ερωτήματα:
 - 1) Ποιος είναι ο δράστης/ες (οι μετέχοντες) σε κάθε παράγραφο του κειμένου;
 - 2) Σε ποιες διαδικασίες εμπλέκονται; (Οι μαθητές κατέγραψαν δράστες/μετέχοντες και διαδικασίες) (βλ. Τεκμήρια).
 - 3) Αποτυπώστε σε έναν πίνακα ή εννοιολογικό χάρτη τη δομή του κειμένου (προτάθηκε από τη διδάσκουσα το smartart του word ή το <https://www.text2mindmap.com/>) (βλ. Τεκμήρια).
 - 4) Με ποιον τρόπο αναπαρίσταται η Τηλεόραση ή ο τηλεθεατής, εν προκειμένω, στο κείμενο; (Οι μαθητές έχοντας απεικονίσει τη δομή του κειμένου μπόρεσαν να καταλήξουν σε τεκμηριωμένα συμπεράσματα).

Επίσης έγιναν κάποιες παρατηρήσεις σχετικά με τις υφολογικές επιλογές των συντακτών των κειμένων. Αναζητήθηκαν και επισημάνθηκαν τα βασικότερα σχήματα λόγου, όπως η ειρωνεία, η συνεκδοχή, η προσωποποίηση, η παρομοίωση, η μεταφορά και διευκρινίστηκε ο ρόλος τους μέσα στα κείμενα. Στο κείμενο 4 οι μαθητές επεσήμαναν την ανάπτυξη παραγράφου με αναλογία.

Στη συνέχεια δόθηκαν τρεις γελοιογραφίες (κείμενα 6,7,8), μία για κάθε ομάδα, χωρίς λόγια, και κλήθηκαν οι μαθητές να γράψουν το δικό τους κείμενο (βλ. Τεκμήρια). Τίτλος του άρθρου ήταν: «Αχ! Αυτή η τηλεόραση...». Στην πρώτη παράγραφο έδωσαν τις συνήθεις αναπαραστάσεις για την τηλεόραση, όπως στη γελοιογραφία, και στη συνέχεια, παρέθεσαν η δική τους άποψη για την τηλεόραση.

Στόχος της άσκησης ήταν να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τις συλλογικές αναπαραστάσεις για την τηλεόραση και να αντιπαραθέσουν τη δική τους άποψη. Οι μαθητές είχαν την ελευθερία να επιλέξουν αν θα διαφοροποιηθούν ή αν θα υποστηρίξουν αντίθετη άποψη ή αν θα συμφωνήσουν και θα υποστηρίξουν την άποψη που απεικόνιζε η γελοιογραφία.

Στο τέλος η κάθε ομάδα αξιολόγησε τις δημιουργίες των άλλων ομάδων, με κριτήρια τη δομή και την πληρότητα του περιεχομένου σε σχέση κυρίως με τα επιχειρήματα που χρησιμοποιήθηκαν.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α. ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΚΟΙΝΟ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ)

Κείμενο 1 : «Ανταγωνισμός δίχως όρια». 2000. Στο *Νεοελληνική Γλώσσα για το Γυμνάσιο*. τχ. Β' αναθεωρημένη έκδοση. Αθήνα: ΟΕΔΒ. σελ. 46.

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΔΙΧΩΣ ΟΡΙΑ

Δεκάδες σειρές, η μία μετά την άλλη! Τηλεπαιχνίδια παντός είδους! Ταινίες άφθονες! Θα 'λεγε κανείς ότι η μικρή οθόνη είναι ο παράδεισος της ψυχαγωγίας.

Ωστόσο, αντί του χαμόγελου της ευχαρίστησης και της χαράς, που θα 'πρεπε να ανθεί στα χείλη του καλοχορτασμένου τηλεθεατή, μισοπνίγονται ύβρεις και επιφωνήματα εκνευρισμού, καθώς εκείνος επιδίδεται σ' ένα ξέφρενο zapping, καθώς αναζητεί ένα, έστω ένα, πρόγραμμα που να μπορεί να απολαύσει από την αρχή ως το τέλος. Αντί της γλυκιάς ικανοποίησης από την καθημερινή ψυχαγωγία νιώθει εξαργιωμένος από την έλλειψη σεβασμού, την οποία επιδεικνύουν καθημερινώς τα κανάλια, τροποποιώντας κατά πως τα βολεύει τα προγράμματά τους και, το χειρότερο, βομβαρδίζοντάς τον με διαφημίσεις, αφού του αφαιρούν και την παραμικρή δυνατότητα απόλαυσης.

Αντί να απολαμβάνει τους κήπους μιας τηλεοπτικής Εδέμ, ο τηλεθεατής βρίσκεται να βράζει μαζί με τα απορρυπαντικά, τα γαριδάκια και τις νέες μάρκες κέτσαπ, στα καζάνια μιας γυάλινης κόλασης, αιώνια θαρρείς, τιμωρημένος, γιατί δοκίμασε τον απαγορευμένο καρπό του τηλεχειριστηρίου. Έτσι, μοιάζει να πληρώνει την επιθυμία του για αφθονία και ποικιλία, και το μικρό κουτί, που αλλάζει κανάλια, έγινε βόμβα στα χέρια του, καθώς τα κουμπιά του πυροδοτούν εκρήξεις θυμού κάθε σχεδόν φορά που τα πατάει.

Ήταν επόμενο να συμβεί κάτι τέτοιο, καθώς ο τελευταίος που λαμβάνεται υπόψη μέσα στη σύγχυση της μάχης του ανταγωνισμού των καναλιών είναι ο τηλεθεατής. Ο λόγος, άλλωστε, που προγραμματίζονται ομοειδή προγράμματα την

ίδια ώρα είναι διότι στόχος του κάθε καναλιού είναι η διεκδίκηση όσο το δυνατόν μεγαλύτερης μερίδας του κοινού, κάθε στιγμή, και όχι να δώσει τη δυνατότητα στο θεατή να επιλέξει από μια ποικιλία θεαμάτων, διότι τότε θα μοιράζονταν τα ποσοστά θεαματικότητας εξίσου μεταξύ των καναλιών. Ακόμη και οι διαφημιστικές ζώνες είναι σχεδόν συγχρονισμένες, έτσι ώστε να μην υπάρχει ελπίδα διαφυγής για τον τηλεθεατή. Άλλωστε για τις διαφημίσεις γίνεται όλη η «φασαρία» του προγραμματισμού.

(Από τον ημερήσιο τύπο, Μάρτιος 1992)

Κείμενο 2

ΟΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΟΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ

Αυτήν την περίοδο τα διάφορα κανάλια της ιδιωτικής τηλεόρασης διαφημίζουν τα νέα τους προγράμματα. Παρατηρούμε ωστόσο, ότι ο ανταγωνισμός, ο οποίος υποτίθεται ότι θα έπρεπε να συμβάλλει στη δημιουργία καλύτερων προϊόντων και στον πλουραλισμό των επιλογών, οδηγεί αντίθετα σε μια διαρκή πτώση των ποιοτήτων και σε μια όλο και μεγαλύτερη ομοιομορφία.

Οι υπεύθυνοι για τα τηλεοπτικά προγράμματα υποστηρίζουν συνήθως ότι η τηλεόραση δεν είναι παρά ένας καθρέπτης της κοινωνίας μας. Πρόκειται βέβαια για ένα βολικό άλλοθι, που τους χρησιμεύει για να δικαιολογούν τις-συχνά απαράδεκτες-επιλογές τους. Οφείλουμε όμως, να αναγνωρίσουμε ότι όλοι εμείς που ασκούμε κριτική στην κακή ποιότητα των τηλεοπτικών προγραμμάτων θα ήμασταν πιο αξιόπιστοι, αν δεν επιβραβεύουμε ως θεατές αυτό που στιγματίζουμε με το δημόσιο λόγο μας. Εκτός από τη δική μας ευθύνη, υπάρχει ωστόσο και η τάση αυτών που αποφασίζουν για τα τηλεοπτικά προγράμματα να θεωρούν το κοινό περισσότερο απαίδευτο και πιο επιρρεπές στον εκχυδαϊσμό από όσο είναι στην πραγματικότητα. Υπάρχει βέβαια πάντα η δυνατότητα να κλείνουμε την τηλεόραση που μας προσφέρει χαμηλής ποιότητας προγράμματα. Μπορούμε να υιοθετήσουμε μια κριτική ή

ειρωνική στάση απέναντι στο τηλεοπτικό μέσο, χωρίς κατ' ανάγκη να το δαιμονοποιούμε. Αν κάποιος δεν έχει τίποτε άλλο εκτός από την τηλεόραση στη ζωή του, έχει και αυτός μερίδιο ευθύνης για την απώλεια της αυτονομίας του.

Το πεδίο στο οποίο οι κριτικές αντιστάσεις είναι εκ των πραγμάτων ελάχιστες ή ανύπαρκτες και επομένως εκδηλώνεται ακόμα πιο αρνητικά η ικανότητα της τηλεόρασης να εισβάλλει παντού, είναι κυρίως εκείνο της παιδικής ηλικίας.

Πριν από μερικά χρόνια, σε ένα δημοτικό σχολείο στο Τορίνο, μια δασκάλα ζήτησε από τους μικρούς μαθητές της να μη δουν τηλεόραση για μια βδομάδα και έπειτα να καταγράψουν και να σχολιάσουν στο ημερολόγιό τους αυτήν την εμπειρία. Τα παιδιά περιέγραψαν αυτές τις επτά ημέρες σαν μια σκληρή και βασανιστική δοκιμασία. Ένωσαν λυπημένα σα να τους είχε αφαιρεθεί το αγαπημένο τους παιχνίδι. Δεν ήξεραν τι να κάνουν στον ελεύθερο χρόνο τους, σαν να είχαν χάσει τον επιστήθιο φίλο τους, που τους συντρόφευε στις καθημερινές τους δραστηριότητες. Προφανώς είναι ανησυχητικό το γεγονός ότι η τηλεόραση είχε αφαιρέσει από τα παιδιά την ελευθερία της φαντασίας που συνοδεύει την παιδική νεότητα

Η τηλεόραση, επομένως, δεν είναι απλώς ένα ουδέτερο τεχνικό εργαλείο που αναπαριστά τον κόσμο ή «καθρεφτίζει» την κοινωνία, αλλά είναι ένα πανίσχυρο μέσο που επηρεάζει και συχνά διαμορφώνει την κρίση μας για τον κόσμο. Γι' αυτό και το χρέος όσων διαχειρίζονται μια τέτοια δύναμη είναι να αναλογίζονται αυτοκριτικά την ηθική, πνευματική και πολιτική τους ευθύνη και να μην υποτάσσουν την εργασία τους αποκλειστικά σε εμπορικές σκοπιμότητες.

(Θαν. Γιαλκέτση, εφ.Καθημερινή.)

Κείμενο 3

Απόσπασμα από Karl Popper – John Condry. 1995. *Τηλεόραση, κίνδυνος για τη δημοκρατία*. Αθήνα: εκδ. Νέα Σύνορα – Α.Α. Λιβάνη. σελ. 81-82.

Τηλεόραση, κίνδυνος για τη δημοκρατία

Η τηλεόραση επηρεάζει τις πεποιθήσεις, τις αξίες και τις συμπεριφορές των τηλεθεατών, δεν τους επηρεάζει όλους, όμως, με τον ίδιο τρόπο. Η επιρροή της ποικίλλει ανάλογα με το χρόνο που οι άνθρωποι περνούν μπροστά στην οθόνη και ανάλογα με το περιεχόμενο των εκπομπών. Εξάλλου, το επίπεδο μόρφωσης του τηλεθεατή, το κοινωνικό περιβάλλον του -και ιδιαίτερα η οικογένεια- είναι παράγοντες που καθορίζουν σε πολύ σημαντικό βαθμό την επιρροή που ασκεί η τηλεόραση. Εξαιτίας του γεγονότος ότι οι οικογένειες σπάνια ενδιαφέρονται να επέμβουν, καθώς και του ότι το σχολείο παραμένει εξίσου αδιάφορο για την τηλεόραση, τα παιδιά δεν μπορούν να υπολογίζουν παρά μόνο στους εαυτούς τους για να δώσουν ένα νόημα σε όσα τους παρουσιάζει αυτό το μέσο επικοινωνίας.

Αν η τηλεόραση ασκεί μία τέτοια επιρροή στους νέους, είναι ακριβώς επειδή οι υπόλοιποι θεσμοί που ασχολιούνται με τα παιδιά λειτουργούν τόσο άσχημα σήμερα. Σε άλλες εποχές, σε άλλα μέρη, η τηλεόραση θα μπορούσε να είχε διαφορετικά αποτελέσματα. Φαίνομαι ρομαντικός, όταν σκέφτομαι ότι, στη διάρκεια των προηγούμενων αιώνων, οι μύθοι και τα παραμύθια κατείχαν σημαντική θέση στη ζωή των παιδιών και ότι, αν και δεν έχει περάσει πολύς καιρός από τότε, τα διάβαζαν στα μικρότερα παιδιά και ενθάρρυναν τα μεγαλύτερα σε αυτή τη δραστηριότητα; Σήμερα, σε πολλές οικογένειες, η τηλεόραση έχει αντικαταστήσει τα παραμύθια με σύγχρονες ιστορίες, ομοιογενείς, λιγότερο, όμως, αρμονικές. Ο χρόνος που περνούν τα παιδιά βλέποντας τηλεόραση τ' απομακρύνει από το διάβασμα, «η ικανότητά τους να διαβάζουν είναι πολύ λίγο ανεπτυγμένη». Εξάλλου, δε δίνεται πια μεγάλη σημασία σε αυτή τη δραστηριότητα. Τα παιδιά

παραδίδονται στα χέρια μιας άπιστης υπηρέτριας, η οποία το μόνο που τους προσφέρει είναι «ασυνάρτητες ιστορίες, όπου δρουν ανακόλουθα πρόσωπα».

Από πολλές απόψεις, ξαναβρίσκουμε στην τηλεόραση πολλά από τα προβλήματα του σχολείου. Το τελευταίο δεν ενδιαφέρεται πια για την τελειότητα και η τηλεόραση δεν καλλιεργεί περισσότερο την τέχνη αυτή. Η περιέργεια των ανθρώπων προκαλείται ολοένα και λιγότερο και δεν τους ζητιέται πια να συμμετέχουν - να, τουλάχιστον, ένα σημείο στο οποίο το σχολείο και η τηλεόραση φαίνεται ότι συμφωνούν. Δε γίνεται πια λόγος για «εκπαίδευση» αλλά για «εξάσκηση». Ποιος αναλαμβάνει την ευθύνη να μεταδώσει τις ηθικές αξίες στα παιδιά; Το σχολείο; Η οικογένεια; Η τηλεόραση, πάντως, σίγουρα ναι. Οι αξίες, όμως, που μεταδίδει είναι αυτές που θέλουμε να υιοθετήσουν τα παιδιά μας;

Κείμενο 4

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Κατά τη διάρκεια των χριστουγεννιάτικων διακοπών μου, διάβαζα μια αθηναϊκή εφημερίδα και το μάτι μου έπεσε πάνω σε μια χαριτωμένη γελοιογραφία που η λεζάντα έγραφε: «Όχι στα ναρκωτικά, ναι στην TV μαστουρώνεις καλύτερα».

Όταν τη διάβασα γέλασα, το θεώρησα αστείο. Όμως όσο κι αν ακούγεται παράξενο η τηλεόραση είναι σε θέση να δημιουργήσει σχέσεις εξάρτησης το ίδιο δραστικές όσο και μια τοξική ουσία. Γιατί το να παρακολουθήσεις μόνο μια ενδιαφέρουσα σειρά και κατόπιν να κλείσεις την τηλεόραση είναι όπως λέει ο αδελφός μου σα να θέλεις να φας μόνο μια τηγανητή πατάτα!

Παιδιά από πέντε ετών έως ηλικιωμένοι ογδόντα πέντε είναι «κολλημένοι» σε καθημερινή βάση μπροστά στη μικρή οθόνη. Υπολογίστηκε από έρευνα που έγινε ότι στις ΗΠΑ ένα παιδί που τελειώνει το Λύκειο έχει περάσει περισσότερες από 15.000 ώρες μπροστά στο «χαζοκούτι»!

Πρόκειται σαφώς για μεγάλη και ανεπανόρθωτη βλάβη ανάλογη του εθισμού. Όπως η φυσική τροφή μπαίνει στο σώμα μας και ωφελεί τα διάφορα όργανα (η κατανάλωση ψαλιδωμένων προϊόντων συντελεί στην ανάπτυξη των οστών, η κατανάλωση φρούτων αυξάνει την ανοσοποιητική ικανότητα του οργανισμού κλπ),

έτσι και η πνευματική τροφή συντηρεί και δραστηριοποιεί το «δέκτη» δηλαδή το συνειδητό και το υποσυνείδητο του ανθρώπου. Ό,τι βλέπουμε, ακούμε, αντιλαμβανόμαστε με τις αισθήσεις μας, καταγράφεται, αναλύεται και αναπαράγεται ασυνείδητα πολλές φορές όταν αντιδράμε σε ανύποπτο χρόνο σε κάποιο εξωτερικό ερέθισμα. Εξαιτίας αυτής της διεργασίας αισθανόμαστε κατά περίπτωση, ήρεμοι, επιθετικοί ή χαρούμενοι. Μέσω αυτής της διεργασίας ρυθμίζονται οι σχέσεις μας με τους φίλους τους γονείς και τους δασκάλους μας.

Ένα παιδί στις ΗΠΑ παρακολουθεί 18.000 δολοφονίες από την τηλεόραση στη διάρκεια της σχολικής του ζωής. Το παιδί αυτό όταν μεγαλώσει είναι πιθανό να γίνει δολοφόνος γιατί οι τηλεόραση συντηρεί και συντηρείται από την εγκληματικότητα, τη διαδίδει, την αναπαράγει και ίσως την κάνει και τρόπο ζωής για κάποιους ανθρώπους.

Τελικό συμπέρασμα είναι ότι όταν σε μια κοινωνία η κυριότερη απασχόληση των νέων είναι η τηλεόραση με ποια λογική ελπίζουμε σε μια καλύτερη κοινωνία με λιγότερη εγκληματικότητα; Πότε άραγε η τηλεόραση από κατάρρα θα γίνει ευλογία; Μάλλον όταν τα προγράμματα αποκτήσουν κυρίως παιδαγωγικό / επιμορφωτικό και ψυχαγωγικό χαρακτήρα. Μέχρι να γίνει αυτό κλείστε την τηλεόραση. Υπάρχουν τόσα καλά βιβλία να διαβάσουμε. Το ξέρω ότι είναι πολύ δύσκολο να απομακρυνθούμε από την τηλεόραση, όμως ας κάνουμε μια προσπάθεια. Πιστεύω ότι θα υπάρξουν πολλαπλά οφέλη από μια τέτοια απόπειρα «απεξάρτησης». **Μέιβης Μότσα - Ιανουάριος 2006**

Κείμενο 5

Κώστας Βούλγαρης. 1999. **Ρινοκερίτις!...** *Νεοελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου*. Σελ.100.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ρινοκερίτις!...

Εάν ο Ιονέσκο στο θέατρο του «παραλόγου» έγραψε τον Ρινόκερο, εμείς στην Ελλάδα –στη σύγχρονη Ελλάδα– παίζουμε το έργο στ' αλήθεια.

Γιατί, πράγματι, έχουμε καταντήσει μια χώρα γεμάτη από ρινόκερους. Από παχύδερμα που δεν ενοχλούνται από τίποτα, που δεν ενδιαφέρονται για τίποτα και που ζουν μόνον για την τροφή τους. Το τραγικό δε είναι ότι κάθε μέρα βλέπουμε γύρω μας τους ρινόκερους να πληθαίνουν και κάθε μέρα βλέπουμε τους ανθρώπους μας να γίνονται και αυτοί ρινόκεροι. Με μια μόνον διαφορά: στην ταχύτητα μεταμορφώσεώς τους. Γιατί άλλοι γίνονται ρινόκεροι σε λίγες μέρες και άλλοι χρειάζονται μερικά χρόνια για να μεταμορφωθούν στα παχύδερμα αυτά.

Η ρινοκερίτις αυτή –γιατί για ασθένεια πρόκειται– είναι επιδημική και μεταδίδεται από... τα «μίντια». Τα οποία έχουν κατορθώσει να δημιουργήσουν το κατάλληλο «περιβάλλον», ώστε όχι μόνον να αναπτύσσονται τα μικρόβια της ρινοκερίτιδος, αλλά και –που είναι και το τραγικότερο– να μεταδίδονται και να διαχέονται σε όλη τη χώρα. Και ενώ στα παλιά χρόνια είχαν τα λοιμοκαθαρτήρια και την «καραντίνα», σήμερα δεν υπάρχει μέρος για να «κρυφτεί» κανείς και να γλυτώσει. Γιατί τα «μίντια» –και προ παντός τα ηλεκτρονικά– περνάνε κάθε προστατευτικό φράγμα, κάθε τείχος και μεταφέρουν τον «ιό της ρινοκερίτιδος» παντού.

[...] Και φυσικά τα «μίντια» σκορπάνε αφειδώς μεγάλες δόσεις του «ιού». «Σίριαλ» –οι γνωστές «σαπουνόπερες»–, «talk shows», αγωγικές ειδήσεις, καταστροφολογίες, σεξ σε όλες τις μορφές (ήπιο ή σκληρό), τηλεπαιχνίδια, «αθλητικές συναντήσεις», δημιουργούν το κατάλληλο περιβάλλον μέσα στο οποίο ο «ιός» αναπτύσσεται και μεταδίδεται, ενώ και ο οργανισμός των ανθρώπων εξασθενεί και γίνεται ευκολότερα ευάλωτος. Έτσι ο απλός πολίτης ζει συνεχώς σε ένα κλίμα αγωνίας, άγχους, αβεβαιότητας, βλέποντας γύρω του έναν κόσμο που του δημιουργούν τα «μίντια». Έναν κόσμο φανταστικό, που

είτε τον καλεί όπως η Κίρκη για να τον μεταβάλει σε χοίρο, είτε τον απωθεί και τον φοβίζει. Και στις δύο όμως περιπτώσεις τον αναγκάζει να στραφεί προς τον εαυτό του. Όχι, βέβαια, για να ενδοσκοπηθεί, αλλά για να «κουρνιασει». [...]

Πώς αντιμετωπίζεται, όμως, η ρινοκερίτις αυτή; Το πρόβλημα είναι όχι μόνον δύσκολο αλλά και άλυτο. Πώς θα μπορέσουμε δηλαδή να ξαναμεταμορφώσουμε τους ρινόκερους σε «ανθρώπους»; [...]

Στη ζοφερή αυτή προοπτική ένα μόνο μένει σε όσους δεν έχουν ακόμα προσβληθεί από τη «ρινοκερίτιδα». Να φωνάξουν και αυτοί όπως ο Μπερανζέ: «Όχι, δεν θα συνθηκολογήσω! ΔΕΝ ΘΑ ΓΙΝΩ ΣΑΝ ΚΙ ΕΣΑΣ!»

(Διατηρείται η ορθογραφία του συγγραφέα) Κώστας Βούλγαρης, Ένας αιώνας χρονογράφημα 1899-1999, επιμ. Βασιλική Αλμπάνη, εκδ. Καστανιώτη, 1999

- 1) Ποιος είναι ο δράστης/ες (οι μετέχοντες) σε κάθε παράγραφο του κειμένου;
- 2) Σε ποιες διαδικασίες εμπλέκονται; (Οι μαθητές κατέγραψαν δράστες/μετέχοντες και διαδικασίες) (βλ. τεκμήρια).
- 3) Αποτυπώστε σε έναν πίνακα ή εννοιολογικό χάρτη τη δομή του κάθε κειμένου(βλ. τεκμήρια).
- 4) Με ποιον τρόπο αναπαρίσταται η Τηλεόραση ή ο τηλεθεατής, εν προκειμένω, σε κάθε κείμενο; Οι μαθητές έχοντας απεικονίσει τη δομή του καθενός κειμένου μπόρεσαν να καταλήξουν σε τεκμηριωμένα συμπεράσματα.

B1. ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

 <p>Ευρωπαϊκή Ένωση Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο</p>	 <p>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ <i>επένδυση στην κοινωνία της γνώσης</i></p> <p>ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ</p> <p>Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	---	---

Αφού παρατηρήσετε προσεκτικά τη γελοιογραφία, να συντάξετε άρθρο ακολουθώντας την παρακάτω δομή:

Τίτλος άρθρου: «**Αχ! Αυτή η τηλεόραση...**»

Στην 1η παράγραφο παρουσιάζετε την άποψη που αναπαράγουν τα κείμενα που διαβάσατε. (π.χ. Πολλοί υποστηρίζουν πως η τηλεόραση...)

Στη 2η παράγραφο εκφράζετε τη δική σας άποψη για το θέμα. Η άποψή σας μπορεί να είναι:

- α) αντίθετη (π.χ. Ωστόσο, κατά τη γνώμη μας...)
- β) κάπως διαφορετική (π.χ. Σύμφωνα με τη δική μας εμπειρία τα πράγματα είναι κάπως διαφορετικά...)
- γ) ίδια αλλά περισσότερο ή λιγότερη έντονη (π.χ. Το πρόβλημα νομίζουμε ότι είναι πολύ χειρότερο...)
- δ) άλλη.

B2. ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αφού παρατηρήσετε προσεκτικά τη γελοιογραφία, να συντάξετε άρθρο ακολουθώντας την παρακάτω δομή:

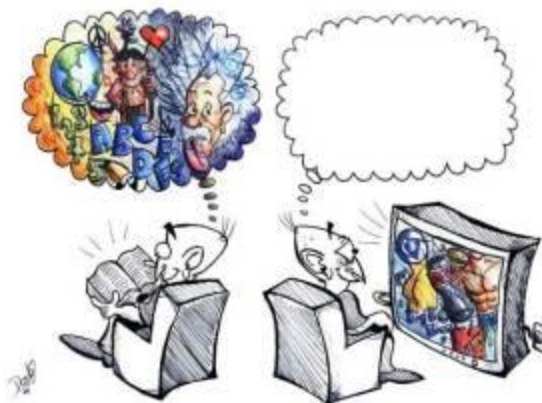
Τίτλος άρθρου: «**Αχ! Αυτή η τηλεόραση...**»

Στην 1η παράγραφο παρουσιάζετε την άποψη που αναπαράγουν τα κείμενα που διαβάσατε. (π.χ. Πολλοί υποστηρίζουν πως η τηλεόραση...)

Στη 2η παράγραφο εκφράζεις τη δική σας άποψη για το θέμα. Η άποψή σας μπορεί να είναι:

- α) αντίθετη (π.χ. Ωστόσο, κατά τη γνώμη μας...)
- β) κάπως διαφορετική (π.χ. Σύμφωνα με τη δική μας εμπειρία τα πράγματα είναι κάπως διαφορετικά...)
- γ) ίδια αλλά περισσότερο ή λιγότερη έντονη (π.χ. Το πρόβλημα νομίζουμε ότι είναι πολύ χειρότερο...)
- δ) άλλη.

Β3. ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αφού παρατηρήσετε προσεκτικά τη γελοιογραφία, να συντάξετε άρθρο ακολουθώντας την παρακάτω δομή:

Τίτλος άρθρου: **«Αχ! Αυτή η τηλεόραση...»**

Στην 1η παράγραφο παρουσιάζετε την άποψη που αναπαράγουν τα κείμενα που διαβάσατε. (π.χ. Πολλοί υποστηρίζουν πως η τηλεόραση...)

Στη 2η παράγραφο εκφράζεις τη δική σας άποψη για το θέμα. Η άποψή σας μπορεί να είναι:

- α) αντίθετη (π.χ. Ωστόσο, κατά τη γνώμη μας...)
- β) κάπως διαφορετική (π.χ. Σύμφωνα με τη δική μας εμπειρία τα πράγματα είναι κάπως διαφορετικά...)
- γ) ίδια αλλά περισσότερο ή λιγότερη έντονη (π.χ. Το πρόβλημα νομίζουμε ότι είναι πολύ χειρότερο...)
- και
- δ) άλλη.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Σε μια άλλη εκδοχή, σύμφωνα με το συντάκτη του σεναρίου, θα μπορούσε να συνδυαστεί η προσέγγιση της αναπαραστατικής λειτουργίας του κειμένου με την κειμενική και τη διαπροσωπική. Οι μαθητές θα μπορούσαν να ανιχνεύσουν την αντίστροφη πορεία, πώς, δηλαδή, ο τρόπος (mode), τα κοινωνικά προσδιορισμένα κειμενικά είδη υπαγορεύουν τον τρόπο οργάνωσης της πληροφορίας και επηρεάζουν ή διαμορφώνουν και τις σημασίες.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Γενικά η εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου δεν παρουσίασε προβλήματα και κύλησε ομαλά. Σε κάποια σημεία που δυσκολεύτηκαν οι μαθητές παρενέβη η διδάσκουσα και έγιναν οι απαραίτητες διευκρινίσεις. Οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να ανιχνεύσουν τους γλωσσικούς τρόπους με τους οποίους αναπαρίσταται η κοινωνική πραγματικότητα σύμφωνα με την οπτική γωνία του συντάκτη του κειμένου.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Au, K. 2006³. "Multicultural Factors and the Effective Instruction of Students of Diverse Backgrounds". Στο Farstrup, A.E. & Samuels, S.J. (eds). *What Research Has to Say About Reading Instruction*. Newark, Delaware: IRA, 392-413.
- Cope, B. & M. Kalantzis (eds) (2000). *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London/New York: Routledge.
- Giroux, H. A. 1987. "Introduction: Literacy and the Pedagogy of Political Empowerment". Στο Freire, P. & D. Macedo. *Literacy: Reading the Word and*

the World. London: RKP, 1-28.

Halliday, M.A.K. 1999. «Γλώσσα και η αναμόρφωση της ανθρώπινης εμπειρίας». *Γλωσσικός υπολογιστής*. Τχ.1. (Προσαρμογή στα ελληνικά: Χριστίνα Λύκου).

<http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/default.htm>. (ημ.πρόσβασης 30-04-2015)

Kalantzis, M. & B. Core. 2001. Πολυγραμματισμοί. *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα*: 214-216.

http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e2/index.html
[30.04.2015]

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης. Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32ης συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ.

Λύκου, Χ. 2000. «Η συστημική λειτουργική γραμματική του Μ.Α.Κ. Halliday». *Γλωσσικός Υπολογιστής*. Τχ.2.

<http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/default.htm>. (ημ.πρόσβασης 30-04-2015).

Χατζησαββίδης, Σ. & Α. Χατζησαββίδου. 2011. *Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α', Β', Γ' Γυμνασίου*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.